

European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ)

Réseau européen des Conseils de la Justice (RECJ)

ДЕКЛАРАЦИЯ ОТ ЛОНДОН ОТНОСНО СЪДЕБНАТА ЕТИКА (2010 г.)

Общото събрание на ЕМСС, на свое заседание в Лондон в периода 2-4 юни 2010 г.:

Като има предвид, че:

- ЕМСС цели подобряване на сътрудничеството и доброто взаимно разбирателство между съдебните съвети и членовете на съдебната власт както на държавите-членки на Европейския съюз, така и на държавите кандидатки за членство в Европейския съюз;

- утвърждаването на общи принципи и ценности на европейско ниво засилва взаимното разбирателство, а оттук и взаимното доверие между съдиите в европейското съдебно пространство;

1. Одобрява доклада озаглавен **“Съдебната етика – принципи, ценности и качества” като насоки за поведението на европейските съдии;**

2. Изисква от Управителния комитет и Изпълнителния борд да осигурят възможно най-широко разпространение на съдържанието на доклада сред членовете и наблюдателите на ЕМСС и членовете на европейските съдебни системи;

3. Предлага членовете и наблюдателите на ЕМСС да популяризират активно съдържанието на доклада на национално и европейско ниво и да отчетат пред Общото събрание дейността си в тази област с всякакви евентуално получени коментари.

РЕЗЮМЕ НА ДОКЛАДА ОТНОСНО СЪДЕБНАТА ЕТИКА ПРИНЦИПИ, ЦЕННОСТИ И КАЧЕСТВА

ВЪВЕДЕНИЕ

Утвърждаването на принципите на професионално поведение на съдиите засилва общественото доверие и дава възможност за по-добро разбиране на ролята на съдията в обществото. Ролята на съдията в европейските общества вече обхваща не само функцията му на „говорител“ на закона, но и на нормотворец. За тази двойна функция са необходими отговорности и правила за етично поведение. Нещо повече, нашите общества изискват по-голяма прозрачност относно функционирането на публичните структури.

Очакванията на обществото по отношение на съдиите доведоха до обмисляне на въпроса за съдебната етика от страна на Европейската мрежа на съдебните съвети. Тя се занимава с установяването на баланс между независимостта на правосъдието [която не е привилегия], прозрачността на институциите, свободата на печата и правото на обществото да получава информация. Съдебната етика се разглежда в положителен аспект, така че задълженията на съдията да обхващат общите, основополагащи ценности в неговата работа и превантивните принципи (Част I) и личните качества (Част II), в отговор на очакванията на обществеността.

ЧАСТ 1 – ЦЕННОСТИТЕ / ЗАСЛУГИТЕ

НЕЗАВИСИМОСТ

Независимостта е правото на всеки гражданин в едно демократично общество да се възползва от съдебна система, която е (и се възприема като) независима от законодателната и изпълнителната власт и която е създадена, за да защитава свободата и правата на гражданите в правовата държава. Всеки съдия носи отговорност за зачитането и работи за поддържането на независимостта на съдебната власт по отношение както на индивидуалните, така и на институционалните ѝ аспекти.

ПОЧТЕНОСТ

Съдията изпълнява своята роля почтено, в интерес на правосъдието и обществото. Той има едно и също задължение да бъде почтен по отношение както в обществения, така и в личния си живот. От този принцип на почтеността могат да произлязат две задължения: задължението за безукорна честност и неподкупност и задължението за достойнство и чест.

Безукорната честност и неподкупност подтикват съдията към въздържане от всякаво нетактично или неприлично поведение, а не само от поведение, което е в противоречие със закона. Във взаимоотношенията си с всички специалисти в системата на правосъдието той се ръководи от вежливостта и интелектуалната честност. Достойнството и честта диктуват на съдията да упражнява функциите си като се придържа стриктно към процедурните правила, като полага грижи за достойнството на лицата и като действа в рамките на закона. Честта изисква от съдията да гарантира, чрез професионалната си практика и личностните си качества, че няма да застраши собствения си имидж в обществото и този на съда и на правораздавателната система.

БЕЗПРИСТРАСТНОСТ

Безпристрастността на съдията представлява липсата на всякакви предразсъдъци или предубеждения при правораздаването, както и по време на процедурите, следвани преди постановяването на съдебното решение. Съдията прави необходимото, така че личният му живот да не оказва влияние върху обществения имидж на безпристрастност в съдебната му практика. Той има право на пълна свобода на мнението, но трябва да бъде премерен при изразяване на своите мнения дори в страните, в които на съдиите е позволено да членуват в политически организации. Във всички случаи, тази свобода на мнението не може да бъде демонстрирана при упражняването на съдебните му задължения. Установява се точен баланс между неговите права и задължения, което му дава възможност да бъде безпристрастен.

СДЪРЖАНОСТ И ДИСКРЕТНОСТ

Съдията избягва всякакво поведение, което би могло да формира мнението, че решенията му се обуславят от мотиви, различни от справедливото и обосновано прилагане на закона. Същевременно, съдията също е гражданин и като такъв има право, извън упражняването на съдебните му функции, на свобода на изразяване на мнение, призната във всички международни конвенции за защита на правата на човека.

В политиката съдията, както всеки гражданин, има право на политическо мнение. Неговата задача е да се погрижи, чрез своята съдържаност, лицата да имат пълно доверие в правосъдието, без да се притесняват за мнението на съдията. Съдията проявява същата съдържаност и във взаимоотношенията си с медиите. В същото време, задължението за съдържаност не може да бъде извинение за бездействието на съдията. Той е длъжен да разяснява закона и неговото приложение в рамките на дела, различни от неговите и да изпълнява просветителска роля, когато е необходимо. Когато демокрацията и основните свободи са в опасност, съдържаността на съдията може да отстъпи място на задължението му да изразява възмущение.

В личния му живот

Както всеки човек, съдията има право на личен живот и на поддържане на социален живот. Достатъчно е да вземе някои предпазни мерки, основани на здравия разум, за да избегне уронването на престижа, свързан с неговата длъжност или със способността му да изпълнява задълженията си.

УСЪРДИЕ

Усърдието е необходимо, за да се спечели и засили доверието на гражданите в правосъдието. Съдията проявява усърдие, решава делата бързо и никога не престава да се учи и да обновява знанията си. Съдията полага всички усилия за ефикасно водене на съдебното производство и за вземане на решения без забавяне.

УВАЖЕНИЕ И СПОСОБНОСТ ЗА ИЗСЛУШВАНЕ

Обществото и неговите членове очакват от съдията да проявява уважение към тях и да ги изслушва при упражняването на своите функции. Съдията си взаимодейства с гражданите, с адвокатите, със своите колеги и с административния персонал с достойнство, коректност и отзивчивост.

РАВНО ТРЕТИРАНЕ

Равното третиране изисква от съдията да предоставя на всеки онова, на което той има право, по отношение както на процеса, така и на резултата от всяко дело, чрез признаване на уникалността на всеки индивид. Когато Конституцията, националното законодателство и международните норми съдържат такива разпоредби, съдията може да прилага положителна дискриминация; в други случаи той обезпечава приоритета на равното третиране.

КОМПЕТЕНТНОСТ

Обществото има право на компетентен съдия с широка гама от професионални способности.

ПРОЗРАЧНОСТ

Информацията за функционирането на правосъдието и присъствието на граждани по време на съдебните производства спомагат за тяхното социално приемане. Равният достъп на лицата, ангажирани с жалбата или защитата в граждански и наказателни производства спомага за постигането на прозрачност и засилва общественото доверие. Съдията осигурява тази прозрачност и по този начин не позволява публичното разглеждане на делото да се превърне в спектакъл. Съдията винаги проявява бдителност както в личния си живот, така и в обществото, за да се избегне всякакъв конфликт на интереси.

ЧАСТ II: КАЧЕСТВАТА ИЛИ ДОБРОДЕТЕЛИТЕ НА СЪДИЯТА

Доверието в правосъдието се гарантира не само от независимия, безпристрастен, честен, компетентен и усърден съдия. Това доверие се печели и от съдията, който изпълнява ролята си като проявява мъдрост, лоялност, хуманност, смелост, сериозност и предпазливост и който е в състояние да изслушва, да контактува и да се труди. Тези изисквания не са специфични за съдията, но те са от съществено значение за гарантиране на правото на всеки да ползва съдия.

МЪДРОСТ

Съдията проявява своята мъдрост чрез знанията си за действителността, за закона, както и чрез разумното си, справедливо и предпазливо поведение. Тази добродетел му дава възможност да бъде спокоен и разсъдлив, когато се занимава със спорове, както и да се разграничава и дистанцира от страните и фактите, които преценява.

ЛОЯЛНОСТ

Съдията спазва както върховенството на закона като цяло, така и устройствените правила на съдебната система в своята държава. Съдията проявява своята лоялност като удовлетворява две изисквания – да не превишава и да упражнява поверените му правомощия. Такава лоялност не може да се изисква от съдията, когато са застрашени демокрацията и основните свободи.

ХУМАННОСТ

Хуманността на съдията се проявява посредством уважението му към лицата и тяхното достойнство при всякакви обстоятелства, свързани с професионалния и личния му живот.

СМЕЛОСТ

Съдията проявява смелост, за да може да изпълни задълженията си на съдия и за да откликне на лицата, търсещи правосъдие.

СЕРИОЗНОСТ И ПРЕДПАЗЛИВОСТ

Същността на сериозността и предпазливостта на съдията се състои в благоразумното му поведение. Сериозността означава да се държи почтително по време на съдебното производство, да бъде вежлив, без прекомерна церемониалност и неуместни прояви на хумор, като по този начин не компрометира хуманността. Съдията се ръководи от предпазливостта както в професионалния, така и в личния си живот, за да поддържа общественото доверие в съдебната власт и в съдилищата.

ТРУД

Длъжността на магистрата е свързана с непрекъснат интензивен труд и последователни интелектуални усилия.

ИЗСЛУШВАНЕ И КОНТАКТУВАНЕ

От съдиите се очаква да изслушват внимателно страните на всички етапи на съдебното производство. Изслушването предполага липса на пристрастия и предразсъдъци. Това качество предполага не само истинска непредубеденост и възприемчивост, но и способност да подлагаш на съмнение самия себе си. При такова изслушване съдията остава неутрален, държи се дистанцирано, но не снизходително или презрително, хуманно, а хладнокръвно.

Съдията прави необходимото, за да може да контактува с другите. Доброто общуване се проявява и в съдебните му решения (писмени или устни). Съдията полага грижи решенията му да са разбираеми и добре мотивирани.